

Op pad op het Pauwelspad - Traject 2

Wandelzoekpagina

Lengte

17 km

Startpunt

parkeerplaats Landpark
Assisi?
Hazenpad 3
5074 ME Biezenmortel

Openbaar vervoer

Buurtbus 239, Oisterwijk
- 's Hertogenbosch. Halte
Huize Assisië alleen nog op
verzoek bediend! 0800-
0232545 (gratis)

Parkeren

Parkeren Landpark
Assisië, Hazenpad 3, 5074
ME Biezenmortel

Horeca

Lokaal 12

Nachtegaallaan 12
5074 MD Biezenmortel

landgoed Bosch en Duin

Schoorstraat 50
5071 RC Udenhout

café brasserie De Kiosk

Oranjeplein 20A
5175 BE Loon op Zand

Op enkele punten onderweg
zijn banken en
picnickplaatsen ingericht.

Routemaker

Charles Aerssens

Versiedatum

17-08-2025

Hart van Brabant

Het Pauwelspad is een rondwandeling door het Landschapspark Pauwels, een brede strook nieuwe natuurontwikkeling gelegen in een bijzonder landschap ten zuiden van de Loonse en Drunense Duinen en ten noorden van de Gemeente Tilburg. Het Pauwelspad ontleent zijn naam aan de Pauwels van Haestrecht, die in 1387 de rechten op de Heerlijkheden Tilburg en Loon op Zand in onderpand krijgt van Hertogin Johanna van Brabant. Deze rondwandeling is gerealiseerd op initiatief van het Witte Kasteel in Loon op Zand, de Stichting Nieuwe Warande uit Tilburg en het landelijke Wandelnet. Daarnaast hebben de grondeigenaren, de gemeenten Tilburg en Loon op Zand, de Waterschappen De Dommel en Brabantse Delta, de Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer een bijdragen geleverd om het Pauwelspad mogelijk te maken. Het traject van 34 kilometer loopt over onverharde paden en wegen van het gemarkeerde wandelroutenetwerk van VisitBrabant, waar het routebureau verantwoordelijk is voor controle en onderhoud.

Het Pauwelspad maakt gebruik van het wandelroutenetwerk VisitBrabant.

Knooppunten: 05 -74 - 22 - 62 - 63 - 66 - 77 - 01 - 21 - 41 - 40 - 32 - 37 - 35 - 30 - 31 - 34 - 29 - 28 - 26 - 25 - 24 - 19 - 20

L.A.W.V. "VIA-VIA"

Routebeschrijving

Dit traject van het Pauwelspad gaat vanaf Landpark Assisië richting Biezenmortel, waar we bij Buurtschap 't Winkel langs de oostzijde van Biezenmortel door het open landschap noordwaarts wandelen. In de directe omgeving van Biezenmortel komen we langs een 3-tal plekken waar in 1944 geallieerde vliegtuigen zijn gecrasht na de invasie in Normandië en tijdens Operation Market Garden. Voorbij Biezenmortel wandelen we naar het beekdal van de Zandleij en de Zandkantse Leij. We volgen beide waterlopen stroomopwaarts langs de oude boskernen Hoornmanken Tiend en Oude Tiend en door natuurgebied De Brand. Het Pauwelspad verlaat dan het beekdal van de Zandkantse Leij en we steken door naar Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Door het bos- en struifzandgebied aan de zuidzijde van dit Nationaal Park gaat de route naar Bos en Duin. Op het laatste traject gaat de route in westelijke richting langs heidevelden door het stuifzand en het bosgebied Westloon terug naar Loon op Zand, waarbij de route langs de plek voert, waar aan de Kerkenakker eens het dorp is ontstaan.

1 Startpunt voor deze etappe van het Pauwelspad is de parkeerplaats aan het Hazenpad op Landpark Assisië. We wandelen dit laantje uit en laten Landpark Assisië (1) achter ons. Op het kruispunt met de Hooghoutseweg, Capucijnenstraat en Brabantsebroek gaat de route rechtsaf richting Biezenmortel over de spoorlijn Tilburg - 's Hertogenbosch. We volgen nu de Capucijnenstraat door het buurtschap 't Winkel (2) en negeren de eerste kruising tot we bij KNP74 aan de Winkelsestraat staan. Bij KNP74 slaan we rechtsaf de Winkelsestraat in tot we voorbij huisnummer 15 de mogelijkheid hebben om linksaf te slaan. Het zandpad leidt ons langs enkele loodsen naar het open landbouwgebied. We worden verderop naar links afgeleid. Op dit zandpad hebben we naar links

zicht op Biezenmortel, waar het voormalige Kapucijnenklooster Bonaventura (3) beeldbepalend is. Aan het einde van de veldweg (4) komen we bij KNP22 op de Biezenmortelsestraat. Hier gaat het Pauwelspad naar rechts en bereiken langs deze doorgaande weg naar Helvoirt met een aantal langgevelboerderijen na 270 meter KNP62 op de T-splitsing. We slaan hier rechtsaf over De Runsvoot. Als we de Camping De Runsvoot voorbij zijn komen we aan brug over de Zandleij

2 Als we de brug zijn overgestoken, gaat de route bij KNP63 linksaf. We volgen nu de grasbaan op de oever van de Zandleij in de richting van KNP66. We laten het eerste bruggetje links liggen tot we bij KNP77 aan het volgende bruggetje komen. We steken de veldweg over en volgen opnieuw het oeverpad rechtuit tot aan de Zandkantseweg bij KNP01. Hier steken we opnieuw over en blijven op de grasbaan langs de Zandleij. Aan de overzijde van de Zandleij hebben we zicht op de oude boskern Hoornmanken Tiend. Bij KNP21 kruisen we de Gijsbergse Steeg. Langs de Zandleij bereiken we KNP21 aan de Gommelse Straat en steken naar links de brug over. Meteen naar rechts staan we in natuurgebied De Brand (6) en blijven we op de oever van de Zandleij tot deze na 400 meter met een haakse bocht naar rechts afbuigt en overgaat in Zandkantse Leij (5). De markering wordt hier ook naar rechts afgeleid over de oude brug van de inmiddels gedempte oude Zandkantse Leij. Even verderop houdt de wandelroute links aan langs een dode zijtak van de Zandkantse Leij. Over de soms drassige grasbaan komen we aan KNP41, waar we rechts aanhouden en even verderop met een bocht opnieuw aan de nieuw gegraven Zandkantse Leij uitkomen. Langs de betonnen brug gaat de route rechtuit naar KNP40. We steken de brug naar rechts over en volgen het pad door het bosje tot we op de Oude Bosschebaan staan.

3 Aan de overzijde van de Oude Bosschebaan geeft een paneel aan dat we in de Loonse en Drunense Duinen komen. Het bospad leidt ons naar KNP32, waar we linksaf de richting naar KNP37 volgen. De groengele markering leidt ons eerst langs een kleine zandvlakte en vervolgens over een smal bospad door een gebied aan de zuidkant van het stuifzandgebied, waar enkele verscholen dassenburchten liggen. De route bereikt KNP37 aan de rand van de grote zandverstuiving. Onze wandeling verloopt hier naar links richting KNP30 met aan de rechterzijde een hoge beboste zandrug. We lopen dit bospad uit tot we op het betonnen voetpad uitkomen. Hier ligt aan rechterzijde het uitzichtplateau over de uitgestrekte zandvlakte van de Loonse en Drunense Duinen. Het betonnen voetpad volgend komen we bij het oorlogsmonument (7) voor de veertien verzetsstrijders die hier op 26 mei 1944 in de Loonse en Drunense Duinen zijn gefusilleerd. Vanaf het oorlogsmonument volgen we de verharding tot aan KNP30 en KNP31 waar ook een infopaneel staat van het wandelroutenetwerk. Hier is ook horecagelegenheid Bos en Duin.

4 Vanaf hier vertrekken we voor het laatste traject vanaf KNP30 richting KNP29. Het is even opletten met de routemarkering! Op het fietspad gaat na een paar honderd meter de route rechtsaf in een kleine klim naar KNP29 en door het bosje naar KNP28. Hier verloopt het traject richting KNP26 door het mulle stuifzand langs de heide voorbij aan

enkele berm palen naar de bosrand. Nu even naar links en dan rechtsaf over het bospad. Het bospad leidt met een bocht naar links naar het fietspad en we steken over. Na een tiental meters gaat de route naar rechts en slingert door het bosgebied naar KNP26 aan een zandweg. Hier rechts af richting KNP25. Op een driesprong linksaf het brede zandpad volgen. We passeren KNP25 tot we uit het bos komen en in open gebied komen. Bij KNP24 aangekomen slaan we rechtsaf bij eerste bebouwing in het Land van Kleef. De groengele markering leidt langs de afrastering en de paardenstal naar het speelbos om met de bochten naar links en rechts op de Kerkenakker uit te komen. De route gaat naar rechts langs de afrastering van de Kerkenakker. In de bocht naar links komen we aan een opvallende Gedenksculptuur (8) uitgevoerd in roestbruin Cortenstaal. Dit monument geeft aan dat in het jaar 1269 op het perceel van de Kerkenakker de aan Sint Willibrord gewijde parochiekerk van het verdwenen buurtschap Venloon heeft gestaan. We volgen het pad langs de Gedenksculptuur voorbij aan de paardenstal en komen met enkele bochten uit bij KNP19 aan het fietspad op de Waalwijksebaan. Linksaf bereiken we de bebouwing van Loon op Zand aan de Venloonstraat. Deze wandelen we helemaal uit om op het Oranjeplein het eindpunt van deze dagwandeling te bereiken: KNP20 bij Brasserie De Kiosk.

Omgevingsinformatie

1 - Crash Dakota C47A Skytrain, 43-15498

Langs de oprijlaan naar Landprk Assisië crasht op 18 september 1944 's middags om 16.00 uur de Dakota C47A Skytrain, 43-15498 van de 316th Troop Carrier Group en het 37th Troop Carrier Squadron.. Het vliegtuig is die dag opgestegen van het vliegveld Cottesmore in Engeland met een Waco glider om Britse Paratroepen en voorraden af te zetten bij Groesbeek in het kader van Operation Market Garden. De bemanning van dit vliegtuig bestaat uit Pilot 2nd Lt. Jack A. Murrell, Co-Pilot 2nd Lt. Robert G. Lancaster, Radio-Operator Pfc. William A. Kubaker en Crew Chief T/Sgt. Edwin G. Tuman. Op de retourvlucht wordt het toestel ter hoogte van Oisterwijk door luchtafweergeschut geraakt, waardoor de rechter motor het begeeft en het vliegtuig in een rechterbocht wegdraait. Pilot Jack Murrell geeft opdracht het toestel te verlaten. Hieraan geven Radio-Operator William Kabaker en de Crew Chief Edwin Tuman meteen gehoor, maar Co-Pilot Robert G. Lancaster weigert. Pilot Jack Murrell maakt ook gebruik van zijn parachute en verlaat het vliegtuig. Co-piloot Robert G. Lancaster weet het toestel brandend aan de grond te zetten op de laan van Huize Assisië, maar de Dakota raakt

bij de landing enkele bomen en maakt een draai van 180 graden door aanvaring met de aldaar staande bomen. De Dakota brandt volledig uit, maar Co-piloot Robert G. Lancaster brengt het er levend vanaf en weet aan gevangenschap te ontkomen. De drie bemanningsleden die zich met parachutes in veiligheid brengen, worden vrijwel direct door de Duitsers gevangen genomen.

2 - Crash B-24 J Liberator 44- 40210

Ten westen van dit Buurtschap 't Winkel is ook op 18 september 1944, een half uur na de hierboven genoemde Dakota C47A Skytrain, de Amerikaanse bommenwerper B-24 J Liberator 44- 40210 van de 491e Bomb group en het 854e squadron neergeschoten door de Duitse luchtafweer. De 10-koppige bemanning, bestaande uit Pilot Capt. James K. Hunter, Co-Pilot Capt. Anthony B. Mitchell, Navigator 1 Lt. Harry B. Parker, Bombardier 1 Lt. John R. Granat, Engineer T/Sgt. Cecil E. Hutson, Radio Operator T/Sgt. Barto J. Montalbano, Nose Gunner 1 Lt. William H. Byrne, Left Waist Gunner S/Sgt. Frank Di Palma, Right Waist Gunner S/Sgt. James L. Evers en Dropmaster Pfc. George E. Parrisch, was opgestegen van de Engelse RAF North Pickenham voor een missie van Operation Market Garden. Meteen na de crash explodeert het toestel, waardoor er voor de bemanning geen tijd is om uit het toestel te springen. Negen bemanningsleden vinden de dood en de gesneuvelden worden aanvankelijk begraven op het kerkhof van Biezenmortel. Een viertal wordt later overgebracht naar het Amerikaans oorlogskerkhof in Margraten. S/Sgt. Frank Di Palma overleeft de crash en wordt verborgen gehouden op Huize Assisië. De resten van het toestel worden pas in 1996 geïdentificeerd. In het Maria kapelletje aan de Schoorstraat in Udenhout is voor gesneuvelde bemanning een herdenkingsbord aangebracht .

3 - Kapucijnenklooster Bonaventura Biezenmortel

De geschiedenis van Biezenmortel is onlosmakelijk verbonden met de paters kapucijnen, die hier in 1918 grond krijgen geschonken. Er wordt dan een klooster naar een ontwerp van de kapucijn Felix van Dennenburg gebouwd met de hulp van de bewoners van Biezenmortel en de broeders kapucijnen. Het klooster wordt ingezegend in 1921 en telt spoedig meer dan zestig fraters die hier in de hoogtijdagen van het 'Rijke Roomsche Leven' de studies theologie en filosofie volgen. De kloosterkerk doet tevens dienst als parochiekerk. In 1965 komt het klooster leeg te staan als de kapucijnen hun hogere opleiding inpassen in de theologische faculteit van Tilburg. Het kloostercomplex wordt verkocht aan de Zusters Franciscanessen van Etten-Leur die het tot 1994 als kweekschool, retraite- en bejaardenhuis Beukenhof in bezit hebben. Het gebouw gaat in 1994 over aan Holding Beukenhof Biezenmortel BV met als doel het te gaan exploiteren als groepsaccommodatie. De kloosterkapel bleef in gebruik als parochiekerk van Biezenmortel, maar op 7 juli 2019 vindt de laatste eucharistieviering plaats en wordt de kerk gesloten.

4 - Crash Handley Page Halifax Mk III MZ520

In het open gebied ten oosten van Biezenmortel ligt dicht tegen de Biezenmortelsestraat de plek waar in de nacht van 16 op 17 juni 1944 een Engelse bommenwerper wordt neergeschoten en ontploft. Van deze Handley Page Halifax Mk III MZ520 van het 431 Squadron RCAF komen de brokstukken in uitgestrekt gebied ten oosten van Biezenmortel terecht. De bemanning bestaat uit Pilot-Officer Alan Gilmore Fairless, Flight Engineer Edmund Guinan, Navigator Sgt. Herbert Grant Robinson, Bombardier Sgt. George O. Massicotte, Radio Operator Sgt. Lawrence Ellis, Airgunner Sgt. Donald Clifford McPherson, Airgunner Sgt. Joseph Maxwell McPherson. Hun toestel is 's avonds om 11 uur opgestegen vanaf de Britse thuisbasis Croft in het Graafschap York en maakt deel uit van een strijdmacht van 321 vliegtuigen die die nacht aanvallen uitvoeren op Sterkrade/Holten het Duitse Ruhrgebied, waar synthetische oliën worden geproduceerd. De Handley Page Halifax Mk III MZ520 wordt om 1.14 uur neergeschoten door de Duitse Heinkel He 219 A-0 van Feldwebel 'Willi' Morlock en Unteroffizier Soika van de 3./NJG 1, die om 23.19 uur is opgestegen vanaf Fliegerhorst Venlo voor een patrouille. Er sneuvelen zes bemanningsleden bij de explosie, die verspreid in de omliggende velden en weilanden worden gevonden en begraven worden begraven op het kerkhof in Biezenmortel. Alleen de radiotelegrafist Sgt. Lawrence Ellis overleeft de crash en wordt zwaargewond door de de Feldgendarmarie afgevoerd naar het Kriegslazaret in Tilburg. Later wordt hij overgebracht naar het

krijgsgevangenkamp Stalag Luft Bankau-Kreulberg in Silezië. Hij overleeft WOII.

5 - Zandleij en Zandkantse Leij

Het beekdal van de Zandleij en Zandkantse Leij is op dit traject van de route beeldbepalend! Het stroompje is nooit geheel natuurlijk geweest en men neemt aan dat de Zandleij in de periode van de 14e tot de 18e eeuw gegraven is. Tussen 1919 en 1929 zorgt de waterloop voor de afvoer het afvalwater van de stad Tilburg en zijn textielindustrie via een complex van vloeivelden ten noorden van Tilburg door het natte en laaggelegen natuurgebied De Brand. Het natuurherstelproject van Brabants Landschap heeft er in 2017 voor gezorgd, dat al het water dat voorheen via de Zandleij door het natuurgebied stroomde, nu via een nieuwe bedding van de Zandkantse Leij om De Brand heen wordt geleid. Hierdoor is de grondwaterspiegel in De Brand omhoog gebracht en wordt het kwelwater niet snel meer afgevoerd. Zo is een 'Natte Natuurparel De Brand' gerealiseerd met moerassige en drassige bos- en weidegebiedjes en zo kan bij overvloedige regenval dit gebied weer overstromen.

6 - Natuurgebied De Brand

Natuurgebied De Brand is 482 hectaren groot en behoort toe aan het Brabants Landschap. Het is een gevarieerd en kleinschalig landschap in het dal van de Zandkantse Leij, dat in het noorden grenst aan het veel drogere stuifzandgebied van de Loonsche en Drunensche Duinen. Het gebied bestaat uit bossen en moerassen, afgewisseld met vochtige graslanden. In de Vroege Middeleeuwen is De Brand eigendom van de Abdij van Tongerlo, die het gebied in 1232 heeft verkregen van Hertog Jan van Brabant. Dan wordt hier een uitgestrekt veengebied afgegraven in lange smalle kavels, die voor de ene helft bezet zijn met cultuurland, voor de andere helft met hakhoutbos. Nu is Natuurgebied De Brand een zogenaamde Natte Natuurparel en behoort tot een van de belangrijkste, meest waardevolle en natte natuurgebieden in Brabant. In 2017 heeft Staatsbosbeheer natuurgebied De Brand teruggebracht tot een gebied waar meer en langer water kan worden vastgehouden. Door die natuurontwikkeling wordt verdroging en voedselrijkdom door fosfaten en stikstof tegengegaan en wordt de waterkwaliteit verbeterd. Hiervoor is in De Brand de oorspronkelijke Zandleij afgedamd en omgeleid via de noordelijk gelegen Zandkantse Leij. De gedempte Zandleij voert dan alleen nog lokaal water af en is hiervoor op enkele plaatsen teruggebracht tot een sloot. Al het water stroomt door deze maatregelen alleen nog aan de noordzijde van het gebied door de Zandkantse Leij.

7 - Oorlogsmonument 26 mei 1944

Aan het betonnen voetpad ligt het monument voor de veertien verzetsstrijders, die hier op 26 mei 1944 in de Loonse en Drunense Duinen zijn gefusilleerd, nadat zij door de Grüne Polizei op 24 mei 1944 in de Polizeigefängnis Haaren (NB) na een kort proces ter dood veroordeeld zijn. Het gedenkteken is ontworpen door de kunstenaar Riki Mijling en op 26 mei 2005 onthuld. Het telt vele symbolen. De stalen rand van 4 x 2 m heeft dezelfde afmetingen als de twee graven, waarin de lichamen van de verzetsstrijders zijn gevallen met op de rand een gedicht van Marie-Colette van Spaendonck en tussen de dichtregels de namen van de veertien slachtoffers. Opvallend is de bronzen schaal met de executiedatum 26 mei 1944, waarin het hemelwater wordt opgevangen als symbool voor de tranen die zijn gevloeid. Tegelijkertijd weerspiegelt het de lucht, symbool voor de hemel. Op de vier zwerfkeien staan de namen van de 14 verzetshelden als symbool voor de lichamen die nooit zijn gevonden. Zij worden in de vroege morgen van 26 mei 1944 in 2 groepen van zeven man door een Duits vuurpeloton geblinddoekt en achter een zandheuvel, waar ze naast elkaar gezet worden, gefusilleerd. Hun laatste rustplaats is verzvolgen door het zand en nooit teruggevonden. Ook niet als Genietroepen uit Vught duizenden kubieke meters zand verplaatsen. In januari 1976 zijn nog verschillende pogingen gedaan om de stoffelijke overschotten te vinden, waarbij gebruik wordt gemaakt van de modernste apparatuur, maar de lichamen bleven onvindbaar. Hun geesten zwerven als het ware nog steeds door de Loonse en Drunense Duinen.

8 - Gedenksculptuur Willibrordkerkje op Venloen

Deze in roestbruin cortenstaal uitgevoerde sculptuur van kunstenaar Jan van Strien is hier op de Kerkenakker geplaatst in het kader van 750 jaar Loon op Zand. Het is duidelijk herkenbaar als 'kapel'. In het materiaal is naast de gotische ramen ook de contour van Willibrord uitgesneden. Zijn bisschopsstaf en de wijnkruik completeren het kunstwerk. Dit monument geeft aan dat in het jaar 1269 op het perceel van de Kerkenakker de aan Sint Willibrord gewijde parochiekerk van het verdwenen buurtschap Venloen heeft gestaan. Een opgraving in 1950 brengt immers een aantal graven en aardewerk aan het licht. De ontdekking van funderingsresten, een aaneengesloten gemetselde steenlaag en een rondlopende muur tonen aan, dat dit de plaats is van die vroegere Willibrorduskerk.

Aangeemaakt voor: Charles Aerssens

Copyright Topografische Dienst Kadaster, Emmen

